

Okullarda Yaşanan Akran Zorbalığının Okul Yöneticisi, Öğretmen ve Psikolojik Danışman Açısından Değerlendirilmesi

Resul Aydoğan

MEB Eğitim Yöneticisi

resulaydogan44@gmail.com, ORCID:0009-0000-6683-0005

İbrahim Emrah Mermer

MEB Eğitim Yöneticisi

emrah3521@hotmail.com, ORCID:0009-0003-6659-1210

Ayşe Yayla Hıdır

MEB Eğitim Yöneticisi

ayseyayla6767@gmail.com, ORCID:0009-0008-9795-1908

Fatih Erkul

Sosyal Bilgiler Öğretmeni

ferkul@hotmail.com, ORCID:0009-0003-0698-1014

Abdulkerim Gümüştekin

Türkçe Öğretmeni

kerimgumustekin@gmail.com, ORCID:0009-0001-3551-0778

Özet

Bu araştırmanın temel amacı, okullarda yaşanan akran zorbalığının okul yöneticisi, öğretmen ve psikolojik danışman açısından değerlendirilmesidir. Bu çerçevede öğretmenlerin okullarda akran zorbalığı ve bununla nasıl başa çıkılacağına ilişkin görüşlerinin araştırılmasına dayanan bu araştırma, var olan durum olduğu gibi yansıtılmaya çalışıldığı için nitel tarama türünde bir çalışmadır. Araştırmanın araştırma ekibini

Kahramanmaraş ilinde görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Bu kapsamda 2022-2023 eğitim-öğretim yılı için Kahramanmaraş'ta görev yapan 8 öğretmen ve 8 psikolog olmak üzere toplam 16 kişi kapsama alınmıştır. Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik gösteren örnekleme yöntemi seçilmiştir. Bu modele göre sadece bağımsız anaokullarında görev yapan yöneticiler, öğretmenler ve çocukları bu okullarda okuyan veliler araştırmaya dahil edilmiştir. Görüşme yöntemi, öğretmenlerin okullarda zorbalık ve çözümleri hakkındaki görüşlerini keşfetmek için geliştirdikleri çözümleri belirlemek için kullanıldı. Anket verileri yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi kullanılarak toplanmıştır. Görüşme soruları, literatür taraması sonucunda okul yönetimindeki işlevler dikkate alınarak oluşturulmuştur. Verilerin analizinde nitel bir araştırma yöntemi olan "içerik analizi" kullanılmıştır. Araştırma verileri analiz edilirken nitel analiz yöntemlerinden içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi, benzer verilerin okuyucunun anlayabileceği şekilde sistemleştirilmesi, belirli kavram ve konular çerçevesinde birleştirilmesidir. Buradaki amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Bu nedenle öğretmenlerle yapılan görüşmelerden elde edilen yazılı metinler okunmuş ve problemler ayrı ayrı gruplanarak yönetim fonksiyonları başlıkları altında kodlanmıştır. Oluşturulan kodlar kontrol edildi ve doğruluğu onaylandı. Görüşmelerin yapıldığı okullarda akran zorbalığı ve çözümüne ilişkin sorunlar betimsel analizle incelenmiş ve sunulmuştur. Çalışma sonucunda öğretmenler kapsayıcı araştırma ve zorbalıkla ilgili eylemlerin farklılaştırılmasını önermiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul, Sınıf, Akran Zorbalığı

Evaluation of Peer Bullying in Schools from the Point of View of School Administrator, Teacher and Psychological Counselor

Abstract

The main purpose of this research is to evaluate peer bullying in schools from the point of view of the school administrator, teacher and psychological counselor. In this context, this research, which is based on the investigation of teachers' views on peer bullying in schools and how to deal with it, is a qualitative screening type study, as it tries to reflect the existing situation as it is. The research team of the study consists of teachers working in Kahramanmaraş province. Within this scope, a total of 16 people, including 8 teachers and 8 psychologists working in Kahramanmaraş, have been included for the 2022-2023 academic year. In the research, the sampling method showing the maximum variety from the purposeful sampling methods was selected. According to this model, only administrators, teachers working in independent kindergartens and parents whose children study in these schools were included in the research. The interview method was used to identify the solutions that teachers have developed to explore their views on

bullying in schools and its solutions. The survey data were collected using the semi-structured interview method. The interview questions were created by taking into account the functions in school administration as a result of literature review. “Content analysis”, a qualitative research method, was used in the analysis of the data. Content analysis, one of the qualitative analysis methods, was used while analyzing the research data. Content analysis is the systemization of similar data in a way that the reader can understand, combining them within the framework of certain concepts and topics. The aim here is to reach concepts and relationships that can explain the collected data. For this reason, the written texts obtained from the interviews with the teachers were read and the problems were grouped separately and coded under the headings of management functions. The generated codes were checked and their accuracy was confirmed. The problems related to peer bullying and its solution in the schools where the interviews were held were examined and presented with descriptive analysis. As a result of the study, teachers proposed inclusive research and differentiation of actions related to bullying.

Key Words: School, Classroom, Peer Bullying

Giriş

Bu çalışmanın amacı, ergenlerde gözlenen akran zorbalığını incelemek, çeşitli faktörlerin akran zorbalığı üzerindeki etkisini değerlendirmek, zorbalığa, zorbalığa veya zorbalığa aynı anda maruz kalan ergenleri belirlemek ve bu konudaki görüşlerini incelemektir.

Okullarda sıklıkla meydana gelen akran zorbalığının önlenmesinde en önemli faktör öğretmenlerdir. Öğretmenler bu tür durumlara anında müdahale etmeli ve öğrencilerin akranlarıyla uyum içinde eğitim görmelerini sağlamalıdır.

Bu çalışma, branş öğretmenleri ve psikologların okullarda zorbalık ve zorbalıkla başa çıkma konusundaki görüşlerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Bunu yapmak için aşağıdaki sorulara cevap arayacaklar:

1.1. Araştırmaya katılan branş öğretmenlerinin okullardaki akran zorbalığına ilişkin görüşleri nelerdir? Akranlar tarafından zorbalık varsa, zorbalık nedir?

1.2. Yaşanan akran zorbalığının öğrenci/öğretmen/sınıf/okul açısından olumsuz yönleri hakkında branş öğretmenlerinin görüşleri nelerdir?

1.3. Branş öğretmenleri zorbalıkla baş edebilecek kadar güçlü olduklarını düşünüyorlar mı? Hangi çözümleri kullanıyorlar?

1.4. Akran zorbalığı yaşanmaması için branş öğretmenlerinin önerileri nelerdir?

Ergenlik döneminde bir arkadaş grubuna dahil olmanın önemi ile birlikte, zorbalığa uğrayanların dışlanmamak ve hem zorbalığa uğrayan hem de zorbalığa uğrayan bir grubun lideri olmak için akranları tarafından zorbalığa uğrama riskleri artmaktadır (Pellegrini, 2002). Ergenlerin ben-merkezci zihniyeti, onları zorbalık, şiddet ve saldırganlık gibi olumsuz durumların içine çekme olasılığını da artırır (Reyna ve Farley, 2006).

Bu doğrultuda ergenler arasında oldukça acil bir sorun olan akran zorbalığının ele alınması, ergenlik döneminde yaşanan önemli bir soruna dikkat çekmekte, bu konudaki eksikliklerin nasıl giderilebileceği konusunda fikir verebilir, akran zorbalığı ilişkisine dikkat edilmelidir.

Akranları olan ergenlerde alınması gereken sonuçlar; Akran zorbalığının ne sıklıkla meydana geldiği, mağdurların aynı anda ne sıklıkla zorbalığa maruz kaldığı incelenebileceği düşünülmekte ve zorbalığın önlenmesi için ebeveynlere, eğitimcilere, alanda çalışanlara ve çeşitli yasa veya yönetmeliklere önerilerde bulunulabileceği düşünülmektedir.

Bu açıdan bakıldığında, çalışma sürecinde ergenlerde görülen akran zorbalığının incelenmesi, akran zorbalığına çeşitli faktörlerin etkisinin değerlendirilmesi, zorbalığa uğrayan ve zorbalığa uğrayan ergenlerin tespit edilmesi ve bu konuda yapılacak çalışmaların araştırılması önemlidir. öğretmenlerin zorbalığa karşı tutumu, gençler arasında akranlar.

Akran Zorbalığının Kavramsal Çerçevesi

Akran zorbalığı özellikle okul döneminde sıklıkla karşılaşılan önemli bir sorundur. Ergenlik döneminde arkadaşlarla yaşanan her deneyim ergenler için çok önemlidir (Demir ve diğerleri, 2005). Olumlu arkadaşlıklar ergen gelişiminde koruyucu bir rol oynarken, çeteler ergenlerin suça bulaşmasında bir risk faktörüdür (Lansford ve Olweus).

Mobbing birkaç yönü içerir. Fiziksel darbe ve dayak gibi yıldırma, şiddetle uyumludur. Şiddeti zorbalıktan ayıran nokta, zorbalığın sadece fiziksel olarak gerçekleşmemesidir. Zorbalık tek

boyuttan oluşmaz, genel olarak üç tür zorbalık olabilir. Bunlardan ilki şiddetle ilişkilendirilen fiziksel şiddettir. İtme ve delme gibi eylemleri içerir. Bir diğeri, bir kişiyi faaliyetlerden ve oyunlardan makul olmayan bir şekilde dışlar.

Bu, açıklamalar yoluyla dedikodu yaymayı da içerebilen psikolojik ve duygusal zorbalıktır. tehdit ve lakap gibi ifadeler kullanılmaktadır. Ancak zorbalık, yıllar içinde değişen ve teknolojinin kullanımıyla zaman içinde yoğunlaşan bir zorbalık türüdür. Siber/siber zorbalık kavramı türler arasında yerini almıştır.

Çocukların kendilerini güvende hissetmeleri gereken bir eğitim ve öğrenme merkezi olması gerekse de günümüzde şiddetin, saldırganlığın ve zorbalığın büyük ölçüde yaşandığı bir yer haline geldiği ve bu durumun her geçen gün korkutucu ve tehlikeli hale geldiği görülmektedir (Gündal, 2006).

Okullarda yaşanan zorbalık sonucunda bu durum öğrenmeyi olumsuz etkileyebilmektedir (Öztürk ve Bilgin, 2014). Öğrencilerin dersi dinlerken sorun yaşaması, okul sevgisinde azalma, öğrenme güçlüğü gibi olumsuz yönleri tespit edilmiştir. Akran zorbalığı en bilinen zorbalık biçimi olarak gösterilmektedir.

Akranlar tarafından, özellikle okulda ve akranlar arasında zorbalık, güvenli okul ortamını bozduğu için özel dikkat gerektiren zorbalık türlerinden biridir. İngilizce’de “bullying” kelimesi ile ifade edilen akran zorbalığı, Türkçe’de “bullying” kelimesi ile ifade edilmektedir (Sabuncuoğlu ve diğerleri, 2006).

Başka bir tanımda akran zorbalığı “güç dengesizliklerinden kaynaklanan saldırganlık yoluyla gücün vurgulanması” olarak ifade edilmektedir (Bilgin, 2007).

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

1. Araştırmanın Modeli

Öğretmenlerin okullarda akran zorbalığı ve bununla nasıl başa çıkılacağına ilişkin görüşlerinin araştırılmasına dayanan bu araştırma, var olan durum olduğu gibi yansıtılmaya çalışıldığı için nitel

tarama türünde bir çalışmadır. Nitel araştırma, nitel veri toplama teknikleriyle gözlem, görüşme veya doküman analizi kullanılarak bütüncül bir yaklaşımla algıları ve olayları gerçek ortamlarında işlemek için nitel bir sürecin kullanıldığı araştırmadır. Çalışmanın deseninin oluşturulmasında ve toplanan verilerin analizinde tümevarımcı bir yaklaşım uygulanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 41).

2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın araştırma ekibini Kahramanmaraş ilinde görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Bu kapsamda 2022-2023 eğitim-öğretim yılı için Kahramanmaraş'ta görev yapan 8 öğretmen ve 8 psikolog olmak üzere toplam 16 kişi kapsama alınmıştır. Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik gösteren örnekleme yöntemi seçilmiştir. Bu örneklemin amacı görece küçük bir örneklem oluşturmak ve örnekleme incelenen bireylerin heterojenliğini maksimize etmektir, yani var olan bir problemin tarafı olabilecek kişilerdir (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 108). Bu modele göre sadece yöneticiler, bağımsız anaokullarında görev yapan öğretmenler ve psikolojik danışmanlar araştırmaya dahil edilmiştir.

3. Veri Toplama Araçları

Görüşme yöntemi, öğretmenlerin okullarda zorbalık ve çözümleri hakkındaki görüşlerini keşfetmek için geliştirdikleri çözümleri belirlemek için kullanıldı. Stewart ve Cash (1985) görüşmeyi “önceden belirlenmiş ve ciddi bir amacı olan, soru-cevap tarzına dayalı, karşılıklı ve etkileşimli bir iletişim süreci” olarak tanımlamaktadır. İnsanların deneyimleri, tutumları, duyguları, şikayetleri ve inançları hakkında bilgi toplamada etkili bir yöntem olduğu için sosyal bilimlerde oldukça tercih edilen bir veri toplama yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 129). Anket verileri yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi kullanılarak toplanmıştır. Görüşme soruları okul yönetimindeki işlevler (Shishman, 2015 ve Taymaz, 2019) dikkate alınarak literatür taraması sonucunda oluşturulmuştur.

4. Verilerin Toplanması

Verilerin analizinde nitel bir araştırma yöntemi olan “içerik analizi” kullanılmıştır. İçerik analizinin temel amacı, toplanan verileri açıklayabilecek kavramları ve ilişkileri bulmaktır. İçerik analizinde veriler, kavramların ve temaların keşfedilebileceği daha derin bir düzeyde işlenir (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 227).

5. Verilerin Analizi

Araştırma verileri analiz edilirken nitel analiz yöntemlerinden içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi, benzer verilerin okuyucunun anlayabileceği şekilde sistemleştirilmesi, belirli kavram ve konular çerçevesinde birleştirilmesidir. Buradaki amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 242). Bu nedenle öğretmenlerle yapılan görüşmelerden elde edilen yazılı metinler okunmuş ve problemler ayrı ayrı gruplanarak yönetim fonksiyonları başlıkları altında kodlanmıştır. Oluşturulan kodlar kontrol edildi ve doğruluğu onaylandı. Görüşmelerin yapıldığı okullarda akran zorbalığı ve çözümüne ilişkin sorunlar betimsel analizle incelenmiş ve sunulmuştur.

ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Araştırmanın bu bölümünde öğretmenlerin okullarda zorbalık ve çözümüne ilişkin görüşlerinin incelenmesine ilişkin görüşlerine yer verilmiştir.

1. Demokrafik Bulgular

Tablo 1 Katılımcıların Demografik Bilgileri

YAŞ	f	%
26-30	4	25
31-45	8	50
45 ve Üstü	4	25
TOPLAM	16	100
CİNSİYET	f	%
Kadın	9	59,6
Erkek	7	40,4
TOPLAM	16	100
MESLEKTEKİ KIDEM	f	%
1-5 yıl	4	25
6-10 yıl	8	50
10-15 yıl	4	25
TOPLAM	16	100
BRANŞ	f	%
Psikolojik Danışman	8	50
Diğer Branşlar	8	50
OKUTULAN SINIF	f	%

İlkokul	3	13
Ortaokul	9	67
Lise	4	20
TOPLAM	16	100
SINIF ORTALAMASI	f	%
15	2	14
20	5	34
25	4	23
30	5	34
TOPLAM	16	100

Tablo 1’de Araştırmaya katılan katılımcıların demografik bilgilerine yer verilmiştir. Buna ilişkin en fazla yaşı 31-45 aralığında %50, Cinsiyeti %59,6 Kadınlar, Meslekteki kıdemi en fazla %50 ile 6-10 yıl Branş psikolojik danışman %50 ve diğer branşlar %50, okutulan sınıf %67 ile orta okul ve sınıf ortalaması 20 ve 30 %34 olarak belirtilmiştir.

2.Araştırmanın Birinci Alt Problemine Dair Bulgular

Araştırmanın birinci sorusunda Okulunuzda akran zorbalığı vakaları yaşanmakta mıdır? Rehberlik servisinde müdahale edilen vakalar içerisinde akran zorbalığı vakaları ne ölçüdedir? Sorusu sorulmuştur. Buna ilişkin öğretmenlerin cevapları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 2 Araştırmanın Birinci Sorusuna Dair Cevaplar

CEVAPLAR	KATILIMCI KODU	N
Evet. Yaşanmaktadır. Şiddet içerikli vakalardır.	Ö2,Ö3,Ö5,Ö6, D1,D2,D5,D7,	8
Evet. Yaşanmaktadır. İstismar içerikli vakalardır.	Ö1,Ö4,Ö8.D,3,D4,D6,D8,	7
Diğer.	Ö7	1

Tablo 2 incelendiğinde araştırmanın birinci sorusunda rehberlik servisine müdahale için gelen vakaların düzeyleri sorulmuştur. Buna ilişkin araştırmaya katılan öğretmenlerden 8'i Şiddet içerikli vakaları, 7'si ise istismar içerikli vakaların var olduğunu ve bir öğretmen ise diğer sebeplerden var olan vakalar olduğunu belirtmiştir. Buna ilişkin öğretmenlere müdahale edilmesi için gelen vakaların genel olarak şiddet ve istismar vakalarının olduğu gözlemlenmektedir. Akran gruplarının etkisi bireyin çocukluk döneminden itibaren görülmeye başlamaktadır. Ergenlik dönemindeki bireyler arkadaşlarının kendilerini beğenmesini oldukça önemserler. Çabaları sevilen ve tanınan kişi olmaktır. Arkadaş ortamlarından oldukça etkilenirler, arkadaşlarına uyum sağlamaya çalışırlar. Arkadaş grupları arasında yer edinebilmek için arkadaşlarının isteklerini sorgulamaksızın gerçekleştirebilir ve bu durumda olumsuz davranışlar sergileyebilirler. Böyle bir durumda genç, akran baskısı altına girer. Akran grupları, yandaşlarını birçok yoldan ikna edebilir. Genç grubun istediği gibi davranın; başkalarına zarar vermek, iftira atmak, başka insanlarla dedikodu yapmak gibi olumsuz davranışlarda bulunabilir.

3.Araştırmanın İkinci Alt Problemine Dair Bulgular

Öğrenci/öğretmen/sınıf/okul açısından zorbalığın olumsuz yönleri nelerdir? Soru soruldu. Çalışmaya katılanların bu konuya verdikleri cevaplar Tablo 3’te analiz edilmiştir.

Tablo 3 Araştırmanın İkinci Sorusuna Dair Cevaplar

CEVAPLAR	KATILIMCI KODU	N
Öğrenciler arasında problem, dersleri olumsuz etkileri, okulun isim imajının zedelenmesi.	Ö1,Ö2,Ö8,D2,D3,D6,D8,	7
Öğrencilerin ders ve okul tutumlarının zayıflaması, veliler ile sorun, okul yöneticileri ile sorunlar.	Ö3,Ö4,Ö6,Ö7,D1,D4,D5,D7,	8
Diğer.	Ö5	1

Tablo 3’e bakıldığında öğrenci/öğretmen/sınıf/okul açısından zorbalığın olumsuz yönleri nelerdir? sorusuna verilen cevaplar incelenmiştir. Buna göre araştırmaya katılan 7 katılımcı sorunun öğrencilerden, derslerin olumsuz etkilenmesinden, okulun kişisel imajının zedelenmesinden, 8 katılımcı ise öğrencilerin derse ve okula karşı tutumlarından kaynaklandığını yanıtlamıştır. zayıflamış, velilerle sorunlar, okul yönetimiyle sorunlar. Bir çalışma katılımcısı farklı cevaplar verdi.

Yaklaşık olarak 12 ile 20 yaş aralığına denk gelen ergenlik döneminde vücuttaki fiziksel değişimler oldukça hızlıdır. Ergenlikle ilgili teori geliştiren ilk psikologlardan biri olan Hall, bu dönemde yaşanan büyük fiziksel değişimlerin, büyük psikolojik değişikliklere yol açtığını belirtir. Ergenlerin ön ergenlikte en fazla bedenleri ile ilgilendikleri, bedenlerinde yaşanan hızlı fiziksel gelişime uyum sağlamaya çalıştıkları belirtilmektedir. Normalin aksine ergenlerin gelişimleri

dıştan içe doğru seyreder. Yüz hatları ve kulaklar baştan önce irileşir. Önce elleri ve ayakları büyür, daha sonra kolları ve bacakları uzar. Bedenin iki yönü farklı hızlarda gelişebilir. Ergenler bu dönemde orantısız bir görünüme sahip olur ve bu dengesiz büyüme ergenlerin bedenlerini istedikleri gibi kontrol etmelerine engel olur. Bu durum ergenler için kaygı vericidir. Fiziksel büyümenin genellikle erinliğin sonunda eşitleniyor olmasına rağmen, bu sakar dönüşümlerin ortasında kalan ergenin büyük ayaklarını taşımakta zorlanan ince bacaklara ve yüz ebatına göre daha iri görünen bir burna sahip olmasından ve bu görüntünün hep aynı kalacağı düşüncesinden korkabileceği ifade edilmektedir. Gerçek ve idealdeki kişilikler tutarsız olduğunda, uyumsuzluk sorunu ile karşı karşıya kalınmaktadır. Bu tutarsızlık durumunun en fazla ergenlik döneminde yaşandığı aktarılmaktadır. Yaşanan depresyon durumlarının da bu uyumsuzluk durumundan ötürü meydana geldiği saptanmıştır. Ergenler arasında zorbalık sorunu ile ilgili literatür incelendiğinde, ergenlerin karmaşık süreçlerden geçtiği açıktır. Ergenlik dönemindeki bu değişimlerin, arkadaşları tarafından reddedilmenin yanı sıra çelişki, arkadaş zorlama ve tehdit gibi durumlar nedeniyle saldırgan davranışlara maruz kalma rolündeki zorbalıkla ilgili olabileceği düşünülmektedir.

4.Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine Dair Bulgular

Araştırmanın üçüncü sorusunda Akran zorbalığını ortadan kaldırmak için ne tür stratejiler uyguluyorsunuz? Sorusu sorulmuştur. Buna ilişkin araştırmaya katılan katılımcıların verdiği cevaplar Tablo 4’de incelenmiştir.

Tablo 4 Araştırmanın Üçüncü Sorusuna Dair Cevaplar

CEVAPLAR	KATILIMCI KODU	N
Ders içi arkadaşlık etkinliklerinin arttırılması.	Ö4,Ö7,D1,D2,D3,D4,D7	7

Öğrencileri kaynaştırmak amaçlı uygulamalar.	Ö2,Ö4,Ö8,D6	4
Öğrencilerin velilerini bilgilendirmeye yönelik uygulamalar.	Ö1,Ö3,D5,D8	4
Diğer.	Ö5	1

Üçüncü araştırma sorusuyla ilgili olarak, akran zorbalığını ele almak için hangi stratejileri kullanıyorsunuz? Araştırmaya katılan katılımcıların sorulan soruya verdikleri cevaplar değerlendirilmiştir. Buna göre sınıf içi arkadaşlık etkinliğini artırmak için başvuran öğretmen sayısının 7, öğrenci kaynaştırması için başvuran öğretmen sayısının 4, velilere öğrencileri bilgilendirmek için başvuran öğretmen sayısının 4, diğer öğretmenlerin sayısı ise 1'dir. Zorbalık, kendileri kadar saldırgan olan çocukların yanında birbirlerinin saldırgan davranışlarını artırabilmektedir. Popülerler ve çevrelerinde onun gibi olmak isteyen çocuklar var. Popüleriteyi yaşla birlikte, özellikle ergenlik döneminde azalır. Ancak zorbalılar iki gruba ayrılır: popüler saldırganlar ve popüler olmayan saldırganlar. Popüler kabadayılar, diğer popüler çocuklarla iyi geçinir ve onların saldırganlığı konusunda rahattır. Popüler olmayan zorbalılar, saldırganlıklarıyla dikkat çekmeye çalışan reddedilmiş çocuklardır. Rigby ise zorbalığı agresif zorbalık ve pasif zorbalık olarak ikiye ayırmıştır. Pasif zorbanın niyeti kötü olmayabilir ama grubun bir üyesi olarak kendini koruma düşüncesiyle hareket eder ve grubun pasif bir üyesi olur.

5.Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine Dair Bulgular

Dördüncü araştırma sorusuyla ilgili olarak, akran zorbalığını önlemek için hangi önlemleri önerirsiniz? Sorusu sorulmuştur. Buna ilişkin araştırmaya katılan katılımcıların verdiği cevaplar Tablo 5'de incelenmiştir.

Tablo 5 Araştırmanın Üçüncü Sorusuna Dair Cevaplar

CEVAPLAR	KATILIMCI KODU	N
Öğrencilere kaynaştırma programları yapılmalı.	Ö1,Ö3,Ö5,D2,D4,D8,	6
Öğrencilere okula ve arkadaşlarına alışma ve uyum programları yapılmalı.	Ö2,Ö4,Ö6,D1,D3,D5	6
Öğretmenlerin bu ve rehberlik servislerinin bu konuda öğrencilere her hafta en az 1 ders kadar sürelerin ayrılması.	Ö7,Ö8,D6,D7,D8,	4
Diğer.	-	-

Tablo 5'i incelediğinizde, anketin dördüncü sorusunda akran zorbalığını önlemek için hangi önlemleri önerirsiniz? Katılımcıların sorulan soruya verdikleri cevaplar incelenmiştir. Bu bağlamda öğrenciler için kaynaştırma programlarının oluşturulması gerektiğine inanan katılımcı sayısı 6, öğrencilerin okula, arkadaşlarına ve uyum programlarına alışması gerektiğine inanan katılımcı sayısı 6, inanan öğretmen sayısı ise Bu bağlamda, öğretmenler ve metodolojik hizmetler öğrencilere haftada en az 1 ders vermelidir. Zorbalığın asıl amacının gönüllü olarak birine zarar vermek olduğu bilinmesine rağmen uygulanmasının çeşitli yöntemleri vardır. Zorbalık tanımının ortaya çıkışından bu yana zorbalığa yönelik tutumların farklılaşması ve zorbalık olarak algılanacak davranışların çeşitliliği nedeniyle farklı şekillerde sınıflandırılmıştır.

Sonuç

Öğretmenlerin okullarda akran zorbalığı ve bununla nasıl başa çıkılacağına ilişkin görüşlerinin araştırılmasına dayanan bu araştırma, var olan durum olduğu gibi yansıtılmaya çalışıldığı için nitel tarama türünde bir çalışmadır.

Araştırmanın araştırma ekibini Kahramanmaraş ilinde görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Bu kapsamda 2022-2023 eğitim-öğretim yılı için Kahramanmaraş'ta görev yapan 8 öğretmen ve 8 psikolog olmak üzere toplam 16 kişi kapsama alınmıştır.

Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik gösteren örnekleme yöntemi seçilmiştir. Bu modele göre sadece bağımsız anaokullarında görev yapan yöneticiler, öğretmenler ve çocukları bu okullarda okuyan veliler araştırmaya dahil edilmiştir.

Görüşme yöntemi, öğretmenlerin okullarda zorbalık ve çözümleri hakkındaki görüşlerini keşfetmek için geliştirdikleri çözümleri belirlemek için kullanıldı. Anket verileri yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi kullanılarak toplanmıştır.

Görüşme soruları, literatür taraması sonucunda okul yönetimindeki işlevler dikkate alınarak oluşturulmuştur. Verilerin analizinde nitel bir araştırma yöntemi olan “içerik analizi” kullanılmıştır.

Araştırma verileri analiz edilirken nitel analiz yöntemlerinden içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi, benzer verilerin okuyucunun anlayabileceği şekilde sistemleştirilmesi, belirli kavram ve konular çerçevesinde birleştirilmesidir.

Buradaki amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Bu nedenle öğretmenlerle yapılan görüşmelerden elde edilen yazılı metinler okunmuş ve problemler ayrı ayrı gruplanarak yönetim fonksiyonları başlıkları altında kodlanmıştır.

Oluşturulan kodlar kontrol edildi ve doğruluğu onaylandı. Görüşmelerin yapıldığı okullarda akran zorbalığı ve çözümüne ilişkin sorunlar betimsel analizle incelenmiş ve sunulmuştur.

Zorbalığı önlemek için öğretmen, öğrenci ve velileri içeren bütüncül ve uzun vadeli programlar geliştirilebilir.

Zorbalıkla mücadele çalışmalarının tüm okul çalışanlarından oluşan bir ekip tarafından yürütülmesi önerilebilir ve okullarda yaşanan zorbalık olaylarına karşı herkesin net bir tavır alması önerilebilir.

Empati, problem çözme, etkili iletişim gibi sosyal becerilerin öğretilmesi, zorbalığın önlenmesi ve zorbalıkla başa çıkma stratejilerinin öğrenilmesi için oluşturulacak programlara dahil edilebilir ve öğrenmede yaratıcı drama, rol oynama, tartışma gibi teknikler kullanılabilir.

Okullarda geleneksel cezalandırma yöntemleri yerine öğrencilerin davranış ve tutumlarını değiştirmeye yönelik modern yaklaşımlar kullanılabilir. Her okul, öğrencilere sunduğu hizmetleri ve okul politikalarını açıkça belirten kitapçıklar oluşturabilir.

Öğrenciler zorbalığa maruz kaldıklarının ya da zorbalığa maruz kalma sürecinde maruz kaldıklarının farkına varmazlar. Öğrencileri bu konuda bilinçlendirmek için bilgilendirme çalışmaları yapılabilir.

Yararlanılan Kaynaklar

ALİKASİFOĞLU M, ERGİNOZ E, ERCAN O, UYSAL Ö, ALBAYRAK-KAYMAK D (2007). Bullying behaviours and psychosocial health, results from a cross-sectional survey among high school students in İstanbul, Turkey. *European Journal of Pediatrics*, 166: 1253-1260.

ALİKAŞİFOĞLU A (2000). Pubertenin endokrin yönü. *Katkı Pediatri Dergisi*, 21: 742.

ARAL N, KADAN G (2018). Sosyal Gelişim. Aral, N., Temel Z.F. Çocuk Gelişimi. Ankara:Hedef yayınları. 236-262.

ARCUS D (2002). School shooting fatalities and school corporal punishment: A look at the states. *Aggressive Behavior*, 28: 173-183. doi: [10.1002/ab.90020](https://doi.org/10.1002/ab.90020)

AVŞAROĞLU S, DENİZ ME, KAHRAMAN A (2005) Teknik öğretmenlerde yaşam doyumu iş doyumu ve mesleki tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14: 114-129.

BARUAH SR, GOSWAMI U (2012). Factors influencing school dropouts at the primary level. *International Journal of Farm Sciences*, 2: 141-144.

BUCHANAN P, WINZER M (2001). Bullying in schools: children's voices. *International Journal of Special Education*, 16: 67-79.

DEMİR NÖ, BARAN AG, ULUSOY D (2005). Türkiye'de ergenlerin arkadaş-akran grupları ile ilişkileri ve sapmış davranışlar: Ankara örnekleme. *Bilig/Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, 32: 83-108.

DEMİR Y, ERSANLI E, KUTLU M (2016). Öğretmenlerin Tolerans Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. Ed. Ersanlı K. Hedefe Doğru İnsan (Pdr Sempozyumu II), s: 548-555, Canik Belediyesi Kültür Yayınları: Samsun.

DEVECİ SE, AÇIK Y (2002). İlköğretim öğrencilerinin fiziksel şiddete maruziyetleri ve yaklaşımları. 8. Ulusal Halk Sağlığı Kongresi, Kongre Kitabı, Diyarbakır, 848-851.

FARRINGTON DP (1993). Understanding and preventing bullying, *Crime and Justice*, 17:381-458.

FLOURIANN E, BUCHANAN C (2002). Father involvement in childhood and trouble with the police in adolescence: Findings from the 1958 British. *Journal of Interpersonal Violence*, 17: 689-701.

FURLONG MJ, MORRISON G (2000). The school in school violence: Definitions and facts. *Journal of Emotional & Behavioral Disorders*, 8: 71-82.

GANDER MJ, GARDINER HW (1993). Çocuk ve Ergen Gelişimi. Ed. Eser Bekir Onur. Çev: Ali Dönmez, Nilgün Çelen, Bekir Onur. İmge Kitabevi, Ankara.

GENÇ A, ÇETİN C (2010). Meslek liselerinde sınıf içi öğretmen öğrenci iletişimine yönelik öğrencilerin algılamaları. *Öneri Dergisi*, 9: 259-279.

GÜNÖZ M (2007). Türkiye'de çocuk işçisi sorunu ve çözüm önerileri. Uzmanlık Tezi, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, Ankara.

GÜR K, KÜÇÜK L (2010). Ruh sağlığı sorunu: Okullarda zorbalık. *Sted Dergisi*, 19: 85-89.

GÜRSES İ, KURUÇAY Y (2018). Ergenlerde anlamsızlık ile ilgili problemlere dinin etkisi üzerine değerlendirmeler. *İ.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 9: 87-111.

HİSAR T, KAZAN KIZILKURT Ö, DİLBAZ N (2020). 15-25 yaşları arasındaki madde kullanım bozukluğu olan bireylerde öfke ve aile işlevlerinin zorbalık davranışı üzerine etkisi. *Anadolu Psikiyatri Derg*, 21. doi: 10.5455/apd.96949

HORTAÇSU N (2003). İnsan İlişkileri. Ankara: İmge Kitapevi.

HOŞGÖRÜR V, POLAT M (2015). Ortaokul öğrencilerinin okula devamsızlık nedenleri (Söke ilçesi örneği). *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi (MSKU) Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2: 25-42.

ILGAR L (2005). Eğitim Yönetimi, Okul Yönetimi, Sınıf Yönetimi. 3.Baskı. İstanbul: Beta Basım.

İŞIKHAN V (2004). Çalışma Hayatında Stres ve Başa Çıkma Yolları. Ankara: SandalYayınları.

KARABACAK K, EKŞİOĞLU S, ÖZTUNÇ M, BAŞÇİÇEK F, SOYDAN E, YAŞAR V(2015). Lise öğrencilerinin zorbalık davranışları, *Route Educational and Social Science Journal*, 2: 365-377.

KARAKOÇ FY, DÖNMEZ L (2014). Ölçek geliştirme çalışmalarında temel ilkeler. *Tıp Eğitimi Dünyası*, 40: 39-49.

KOÇ Z (2007). Çocuklar ve ergenlerde okul zorbalığının toplumsal nedenleri. *İlköğretmen Eğitimci Dergisi*, 12: 32-37.

KULAKSIZOĞLU A (2004). Ergenlik Psikolojisi, Büyük Fikir Kitapları Dizisi, 6.Basım, İstanbul: Remzi Kitapevi.

KURT Ş (2005). İşsizliğin psikososyal sonuçları ve Türkiye üzerine muhtemel etkileri. 358-379. İ.Ü. İktisat Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, İstanbul.

KYRIACOU C (2000). Stress-Busting for Teachers. Nelson Thornes, Cheltenham.

LADD GW, KOCHENDERFER B (1998). Parenting behaviors and parent-child relationships: Correlates of peer victimization in kindergarten. *Developmental Psychology*, 34: 131-150.

MENESINI E, SMITH P, GENTA M, GIANNETTİ E, FONZI A, COSTABILE A (1997). Cross national comparison of children's attitude toward bully/victim problems inschool. *Aggressive Behaviour*, 23: 245-257.

PEKEL ULUDAĞLI N, SAYIL M (2013). Suça karışmış ergenlerde problem ve olumlu sosyal davranışlar: Ergen, anne ve arkadaş özellikleriyle ilişkileri. *Türk psikoloji Dergisi*, 28 (7), 57-69.

PEKTANE GÜLMEZ A, GÜLTEKİN AKDUMAN G, GÜNDÜZ A (2019). Okul öncesi dönem çocuklarının annelerinin duygusal zeka düzeyleri ile çocuklarının akran zorbalığı düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(64):605-611.

PİŞKİN M (2005). Bullying among high school students in Ankara, Turkey. 27th International School Psychology Associations. 13-17 July, Athens.

SANTROCK JW (2016). Yaşamboyu Gelişim: Gelişim Psikolojisi (G. Yüksel, Çev.) Ankara: Nobel.

SARPKAYA P (2007). Yönetici, öğretmen, öğrenci ve velilere göre resmi liselerdeki öğrenci disiplin sorunlarının nedenleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22: 110-121.

YANG SA, KIM DH (2017). Factors associated with bystander behaviorsof Korean youth in school bullying situations. A cross-sectional study. *Medicine*, 96: 1-7.

YAVUZER H (1998). Çocuk ve Suç. (9.Basım) İstanbul: Remzi Kitabevi.

YAVUZER H (2001). Yaygın Anne Baba Tutumları, Anababa Okulu. İstanbul: RemziKitabevi.